

LA TURQUIE KÉMALISTE DERGİSİNDE MİLLİYETÇİ DÜŞÜNCE*

Yasin ÖZDEMİR¹

Öz

Bu makale, Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı döneminde yayınlanan propaganda dergilerinden *La Turquie Kémaliste*'teki milliyetçi düşünce üzerine bir incelemedir. Büyük ölçüde Fransızca, kısmen İngilizce ve Almanca içeriğe sahip, Batılı kentli okura hitap eden bu süreli yayın genç cumhuriyetin modernleşmesini göstermek, ülkeyi konu edinen oryantalist fikir ve yaklaşımları eleştirmek ve turizm amaçlı tanıtım yapmak hedeflerine yöneliktir. Devrin Türkiye'yi konu edinen oryantalist muhtevası dikkatli bir şekilde eleştirilirken Batı karşıtlığı veya oksidentalizm sergilenmez; son kertede Osmanlı-Türk modernleşmesinde 'Batıya rağmen Batılılaşma' olarak bilinen prensip *La Turquie Kémaliste* yazarları tarafından esas tutulmaktadır. Görsel olarak son derece zengin içerik, resmi milli tarih anlayışını tahlil etmeye izin vermektedir. Bu anlayışta 'eski rejim' (Osmanlı İmparatorluğu) ve yeni Türkiye ikiliği merkezi konumdadır. Öte yandan Osmanlı kültürel mirası turizm amacıyla limitli ve seçici bir şekilde benimsenip okura takdim edilir. Böylesi farklı konuların işlendiği dergi, Türk milliyetçiliğinin özgün bir versiyonu olan Kemalizmi tahlil etmek için faydalı değerlendirmeler arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kemalizm, Türk milliyetçiliği, Propaganda, Oryantalizm eleştirisi, Milli tarih

NATIONALIST THOUGHT IN *LA TURQUIE KÉMALISTE* MAGAZINE

Abstract

This article seeks to examine the nationalist ideology present in *La Turquie Kémaliste*, a propaganda periodical primarily published in French, with partial content in English and German, during Mustafa Kemal Atatürk's presidency in Turkey. The periodical's main objective is to appeal to a Western urban audience by highlighting the modernity of the new republic, offering a critical analysis of orientalist viewpoints towards Turkey, and promoting the nation's tourist attractions. While intensely criticizing orientalist ideas and attitudes of the time, the publication carefully avoids anti-Western or Occidentalism sentiments, adhering to the principle of 'westernizing despite the West' within Ottoman-Turkish modernization. The visually rich content of the magazine facilitates an analysis of the official narrative of national history, with a pronounced emphasis on the dichotomy between the 'Ancien Régime' (Ottoman Empire) and Republican Turkey. However, the periodical proudly presents Ottoman cultural heritage in a limited and selective manner, tailored for tourism. The periodical provides valuable insights into Kemalism, a distinctive form of Turkish nationalism, by exploring a wide range of themes.

Keywords: Kemalism, Turkish nationalism, Propaganda, Critique of orientalism, National history

* Bu makale, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı'nda savunmuş olduğum "Atatürk Dönemi Dergilerinde Türk Milliyetçiliği Düşüncesi (1923-38)" başlıklı doktora tezimin "La Turquie Kémaliste" isimli kısmının yeniden düzenlenmesiyle hazırlanmıştır.

¹ Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi, yasin.ozdemir@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2383-3921.

Başvuru Tarihi (Received): 24.11.2023 **Kabul Tarihi** (Accepted): 26.01.2024

Giriş

Bu makale, Türkiye'nin kurucu Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün dönemindeki süreli yayınlardan *La Turquie K emaliste*'te Türk milliyetçiliği düşüncesi üzerine bir incelemedir. Bu dergi, büyük  l de genç cumhuriyetin modern dünyanın parçası olduğu ya da en azından modernleşme sürecini hızla ve başarılı bir şekilde devam ettirdiği merkezli propaganda faaliyetinde bulunmak, Batı'nın oryantalist çizgideki yayınlara cevap vermek ve turizm amaçlı ülke tanıtımı yapmak hedeflerine yöneliktir. Dahiliye Vekaleti Matbuat Umum Müdürlüğü yayını olan derginin ismi mot- -mot tercümeyle 'Kemalist Türkiye' olup hedeflenen birincil okur kitlesinin özellikle Batı dünyasındaki kentli kesim oluşuna uygun bir surette içeriğin büyük kısmı Fransızca, az bir kısmı ise Almanca ve İngilizcedir². Haziran 1934 ve Mart 1948 arasında imparatorluk veya cumhuriyet devrindeki birçok süreli yayına benzer şekilde kesintilerle toplamda -her biri ortalama otuz sayfa kalınlığında- kırk dokuz sayı olarak neşredilmiştir. İki ayda bir sayı olarak planlanan yayın, aralar ve bazı sayıların birlikte neşri gibi aksamalara rağmen on dört yıl boyunca içerik ve şekil açısından büyük  l de devamlılık arz etmiştir (Aykaç, 2003, s. 11). Bu  alışmada Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı dönemine denk gelen Aralık 1938'e kadarki yirmi sekiz sayının Fransızca ve İngilizce içeriği, edebi metinler hariçte tutularak ele alınacaktır.

Kadro dergisi (1932-35) ekibinden Vedat Nedim T r, Dahiliye Vekaleti Matbuat Umum Müdürü unvanıyla derginin kurucu figürüdür. Kodroculardan Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Burhan Asaf Belge (kurumun genel müdür yardımcısı ve başmuşavir (Akçura, 2012)) ve İsmail Hüsrev Tökin de *La Turquie Kemaliste*'te yer almıştır (Aykaç, 2003, s. 4). Yazarlar arasında sağ çizgide Hüseyin Namık, Remzi Oğuz, Reşat Şemsettin, Necip Fazıl; Kemalist  izgide İsmail Hakkı, Reşit Galip, Afet İnan, Nurettin Artam; sol çizgide Sabahattin Ali, Sadri Ertem ve Arif Dino'nun yer alması içeriğe katkıda bulunanların d ş nel tutumlarındaki çeşitlilik hakkında fikir vermektedir (M. Belge, 2012).

Derginin yayın hayatı boyunca bir sayı hariç beş farklı ön kapak tasarımı kullanılmış (Türkan-Okumuş, 2017, s. 28), bu tasarımlarda görsel unsur olarak endüstriyel üretim, zirai üretim ve bir b st fotoğrafı ile Atatürk'e yer verilmiştir; sanayi ve tarımda modernleşme ile dergiye ismini veren devlet kurucusu-ulusal lidere vurgu tercih edilmiştir. Tüm koleksiyon içeriğinin %24'l k kısmı yalnızca fotoğraflardan oluşmakta, geri kalan %74'l k kısımdaki yazılı içerik de belirli oranda fotoğraf ihtiva etmektedir (Türkan-Okumuş, 2017, ss. 49-50). Koleksiyonun tamamında yer verilen 2165 görselin 1040'ı maziye, geri kalanlar ise güncele dairdir (Özcanlı, 2022, s. 40). Bir incelemede, derginin propaganda aracı olarak özelikle II. Abdülhamit dönemi alb mleriyle paralellikler taşıdına isabetle temas edilmiştir (Türkan-Okumuş, 2017, s. 4). Ayrıca Matbuat Umum Müdürlüğü tarafından *La Turquie K emaliste*'in fotoğraflarının çoğunu çeken Avusturyalı Othmar Pferschy'nin³ karelerini içeren, çok dilli, prestij baskı, nüsha sahiplerine posta yoluyla gönderilecek yeni fotoğrafların eklenmesi için sayfaları vida-somun sistemiyle ciltlenmiş özel bir albüm de neşredilmiştir (*Fotoğraflarla Türkiye / La Turquie en image / Turkey in pictures / Die Türkei im Bild*, 1936). İmparatorluğun son dönemindeki benzer propaganda faaliyetlerinden farklı olarak orduya neredeyse hiç yer verilmemiştir; Türk tarihinin belirleyici kurumlarından askeriyenin görünür kılınmaması, olası global çatışmalardan uzak kalmadaki kararlılıkla ilişkili olmalıdır (Aykaç, 2003, s. 122). Dolayısıyla yayın maksadına uygun olarak modernitenin hemen

² İngilizce yazıların sayısı, ABD ile artan ilişkilerle bağlantılıdır (Türkan-Okumuş, 2017, s. 29). Derginin adı Türk dil devrimi faaliyetleri kapsamında yedinci sayıdan yirminci sayıya kadar "La Turquie Kam liste" olmuştur: "Dilde  zleştirmenin,  z Türkçe çabalarının bu en yoğun döneminde, Yusuf Ziya  nder ve Naim Hazım  lk  Onat, "Kemal adının Arapçadan gelme olduğunu ve Türkçe karşılığının 'Kam l' olması gerektiğini" savunarak , Atatürk'  ikna etmişlerdi." (Uysal ve Tüzün, 2012, s. 265).

³ Kısa bir biyografisi için Bkz. 5 nolu dipnot: (Akçura, 2012).

hemen her veçhesine yer ayıran dergide orduda modernleşme hususu bulunmamakta; bu anlamda sivil ve pasifist bir imaj için çalıŐıldıĐı görülmektedir.

La Turquie K maliste için bir ‘Türk  topyası’ nitelemesi yapılmıŐ, dönemin toplumsal, siyasi ve ekonomik gerçeklerini çok az yansıttığı ifade edilmiştir (Aykaç, 2003, s. 125). Bu  nerme doğru olmakla birlikte, dergide estetik açıdan fevkalade rafine edilmiş bir temsili sunulan ‘numunelerin’, tasvir edilen ‘kısmi gerçekliğin’ müteakip on yıllarda cumhuriyet modernleŐmesi kapsamında bir  l de gerçekleŐtiĐi göz önünde tutulduğunda gelecek için bir varıŐ noktasına işaret etmiş olmalıdır. Dergi, mevcut Türkiye’yi değil ama ‘nereye varılmak istendiğini’ göstermiŐtir (M. Belge, 2012).

1.İlk Sayı

İlk sayının ilk makalesi, Aydın Milletvekili ve Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti Genel Sekreteri Dr. Reşit Galip Bey’in vefatından birkaç hafta önce kaleme aldığı ‘‘Türk Tarihi  zerine yeni araŐtırmalar’’ başlıklı yazıdır (Reşit Galip, 1934). Türk Ocakları bünyesinde kurulmuŐ olan Türk Tarihi Tetkik Heyeti, 29 Mart 1931 tarihinde Ocakların VII. kurultayında kapatılma kararı alması  zerine 15 Nisan 1931’de ‘Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti’ adı ile bağımsız olarak teŐkilatlanarak 1930’daki ilkelerle faaliyetlerine devam etmiş; kurumun adı 1935 yılında ‘Türk Tarihi AraŐtırma Kurumu’, daha sonra ‘Türk Tarih Kurumu’ olmuştur (*Tarihçe*, t.y.). Reşit Galip yazısına 1931’daki deĐiŐime değinerek yeni ortaya çıkan bağımsız kurumun Atatürk’ün kuruculuğu ve himayeleri ile Türk tarihi üzerine araŐtırma ve çalıŐmaların merkezi olduğunu ifade ederek baŐlar. Ardından Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk tarihinin arka arkaya gelen farklı devlet siyaseti tasavvurlarından doĐmuŐ İslam teokrasisi⁴ ve Osmanlıcılık Őeklinde iki akıma tabi olduğunu belirterek bir tahlile giriŐir.

Reşit Galip’e göre İslam teokrasisi anlayıŐı dünyaya inananlar ve inanmayanlar Őeklinde bir ikilikle bakmaktadır ki özellikle Avrasya bölgesinde tebarüz eden bakıŐ açısı Hristiyanlıkta da aynen vardır: İrk ve milliyet ayrımları göz ardı edilmektedir. Galip Bey, burada Mısır’ın ve o tarih itibariyle  l  durumdaki hilafetin alınıŐını bir dönüm noktası olarak görür. Buradan sonra izlenen İslam birliği temelli siyaset, Türklere yarardan çok çatıŐma getirmiŐ ve Türk tarihinin akıŐında derin izler bırakmıŐtır. İttifak halinde ulema ve Yeniçeri Ocağı’nın en büyük iki g c odağı olarak ortaya çıkması ve yeteneksiz padiŐahlar gibi sebeplerle fevkalade olumsuz bir devre girilmiŐtir. Buraya kadar olan tarihi anlatı,  c paragrafa sıĐdırılmıŐ durumdadır ve bu noktada III. Selim devri ıslahatlarına temas edilmektedir:  ıkarılması gereken ders iyi niyetin, ne büyük bir fikrin gerçekleŐtirilmesinde ne de milli devrimci hareketlerde yeterli olduğudur. II. Mahmut reformları ise Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması gibi olumlu görülen icraatlara rağmen -resmi gazete yayını için gerekli olan fetvayı istemekte yıllarca tereddüt edilmesi gibi nedenlerle- son kertede idealden çok uzak bir dönem olarak tasvir edilir. Avrupa’ya kıyas ile resmi gazete yayınındaki iki asırlık gecikme dahil olmak üzere ulemanın gücünün kültürel geliŐim, milli medeniyet, devlet politikaları üzerinde yıkıcı etki yaptığı ve Türk tarihinin inŐasını da olumsuz etkilediği  ne sürülür: Ulema eğitim kurumlarını elinde bulundurmakla İslam  ncesi Türk tarihini yok hükmüne getirmiŐtir; İslam  ncesi Türk tarihi ‘cahiliye devri’ olarak telakki edilmiştir. Ayrıca Osman Gazi’nin Türkçe ‘Otman’ olan ismi dahi Halife Hz. Osman’ın ismi ile özdeŐleŐmesi için ‘Osman’ olarak ‘deforme’ edilmiştir.

Yazara göre Osmanlıcılık da aynı Şekilde Türk tarihini zedelemiŐtir. Osmanlılığın esas tutulmasıyla Türk unsur geri planda kalmış, tarih kitaplarında neredeyse yer almaz olmuştur. Bu bağlamda Tanzimat özellikle zikredilir ve büyük bir vatansever olarak bilinmesine rağmen Namık

⁴ Fransızca kullanılan kelime ‘‘İslamisme’’dir. Burada ‘‘İslamcılık’’ anlamı söz konusu değildir. ‘‘İslam/İslamlık/Müslümanlık’’ Őeklinde karŐılayabileceĐimiz kelimedenden kasıt yazının tamamı ve bağlam dikkate alındığında esasen ‘‘İslam teokrasisi’’dir.

Kemal dahi Türklüğü değil, Osmanlılığı ve hanedanı esas tuttuğu için eleştirilir. Selçuklu Devleti gibi siyasi yapılar anılarak Osmanlı Hanedanı  ncesi Türk varlığının altı çizilir. II. Meşrutiyet'in ilanı⁵ ile Osmanlı Hanedanı etrafında farklı unsurların ittihadıyla ortaya çıkacağı umulan Osmanlı milleti bir  topya olarak nitelendirilir. Bu  topyaya dayanan bayram havası ve sahneleri ancak beş ay kadar sürmüş, II. Meşrutiyet devri malum şekliyle son bulmuştur. Atatürk' n Türk tarihini bulduğu vaziyet bu noktadır.

İlk sayıya Türk tarihi konulu bir makale ile başlanmış ve bu yazıda eski rejim iki hususiyeti -İslam teokrasisi ve Osmanlılık-  n plana çıkarılarak reddedilmiştir. Tıp doktoru olan Reşit Galip Bey'in Türk Tarih Kurumu'nun temeli olan kurumun genel sekreterliği vazifesiyle iştigal etmesiyle tarih yazımının seyrine yaptığı özel vurgular anlamlıdır. İlk ve son cümlelerde Atatürk'ün anılması da manidar olup tüm bu hususlar, yayında hakim olacak milliyetçilik anlayışının ana hatlarıyla ilgili ilk ipuçları mahiyetindedir.

“Ankara'yı Görmek Gerek” (Atay, 1934a) başlıklı Falih Rıfki Atay'a ait çok fotoğrafly yazı, İstanbul'da görmeğe değer yerlere nazaran şehrin kültürel mirasından Augustus Tapınağı, müzelerdeki Hitit eserleri ve Ankara Kalesi'ni görece önemsiz konumlandırarak anar. Ziyaret çağrısında yeni Ankara vardır ama yazar gerçekçi bir yaklaşımla Batılı için buradaki şehir modernliğinin görece zayıflığına işaret eder. Hayat, umut, cesaret, ideal, inanç, iyimserlik, gelecek, doğuş, rüya; insan gücünün, iradesinin, karakterinin, yaşama kararının asalet ve güzelliği gibi anahtar kelimelere başvurur: Yeni ulus devletin sembol başkenti, somut kültürel miras ve modernlik unsurlarıyla değil, soyut değerler ile ön plana çıkarmak zorunluluğu olduğu anlaşılmaktadır. Yazıya eşlik eden on bir fotoğraftan -‘Ankara Kalesi ve kır’ karesi hariç- on tanesi, yeni inşa ve imar eserlerini göstermektedir: Her şeye rağmen, Batı'ya kıyasla zayıflık itiraf olursa da modernlik vurgusu ağır basmaktadır.

İlk sayıdan temas edilecek son yazı “Eski Türkiye'den Yeni Türkiye'ye” başlıklıdır, imparatorluk ve cumhuriyet Türkiye'sine özel ilgisi⁶ olan Fransız Devlet Bakanı  douard Herriot'nun 29 Kasım 1933 ve 6 Aralık 1933 tarihlerinde Paris'te Türk Devrimi  zerine vermiş olduğu iki konferansın metnidir (Herriot, 1934). Yazıda başlığa uygun şekilde Batılıların Oryantalist anlatımları hatırlatılmak suretiyle Müslüman-Osmanlı eski İstanbul panoraması çizilerek şimdilerde türbe, tarikat, her birimiyle faaliyette k llyelerin vs. olmadığı yeni İstanbul'a işaret edilmekle eski-yeni Türkiye karşılaştırması sunulmaktadır. Osmanlı modernleşme tarihi büyük gelişmelere temasla özetlenirken, Lozan Antlaşması ile neticelenen Türk Kurtuluş Savaşı belirli detaylar da verilerek ve yeni devletin inkılapları sekülerleşme vurgusuyla izah edilmiştir.  lke sınırları içerisindeki kültürel miras her tarihi dönemi içerecek şekilde ve turistik seyahati teşvik eder bir üslupla anlatılmış, söz konusunu mirastaki ‘Avrupalı’ öğelerin üzerinde durulmuştur. Milliyetçi düşünce açısından dikkat çeken unsurlardan birisi, Atatürk' n Türklerin ‘Ari Irk’ kökenli olup bir Fransız veya Alman kadar Avrupalı olduğu düşüncesine yer verililiğidir. Bir diğer unsur ise ilk Hint-Avrupa dillerinden birine sahip olup Sami değil Ari bir halk oldukları anlaşılmış Hititlerin arkeolojiye özel ilgili Gazi'nin düşüncesinde modern Türklere bağlanmış oluşudur. Fransız devlet adamının tarihsel olguların ne olduğuna dair aktarım yapmayışından ve bağlamdan, Türk Tarih Tezi'nden haberdar olduğu, bunu ulus devlet kuruluşu kapsamında amacı belli ve ihtimal ki ‘mubah’ ve dönemsel bir girişim olarak görüp yorumladığı  ne sürülebilir. Eski İstanbul silueti, Atatürk Kocatepe'de, Beyazıt Camii içi ve dışı, İzmir Atatürk Anıtı, Ayasofya Camii, Rumeli Hisarı ve Boğaz, Topkapı Sarayı Bağdat Kasrı içi, Boğaz'da kırık, Taksim Cumhuriyet Anıtı fotoğrafları yazıya içeriğe uygun şekilde eşlik etmektedir: Eski Türkiye'nin varlıkları turistik ve nostaljik konumlandırıldığı takdirde ve elbette Yeni Türkiye'ye yarar sağladığı  l de yer bulabilmektedir.

⁵ Dergide yıl dizgi hatası neticesinde 1908 yerine 1918 olarak verilmiştir.

⁶ Detaylı bilgi için Bkz.: (Uyar, 2012).

2.Oryantalizm Eleştirisi

Uluslararası derecede tanınmış bir foto muhabirinin Ankara’da eşek üzerinde bir köylü, eski bir dükkan, yıkılmak üzere bir kulübe, hırpani bir adam fotoğrafları yayınlaması, Vedat Nedim Tör’ün kaleme aldığı “Sansasyon” başlıklı editoryal eleştiri yazısının konusu olmuştur. Sansasyon için yapılan bu yayın ‘Yeni Türkiye’ye ‘Pierre Loti’ gözlükleriyle bakmaktır, ‘pitoresk Şark’ arayışıdır. Eski Türkiye (kapitülasyonlar, fes, eski alfabe, saltanat, hilafet, harem vs.) ve Yeni Türkiye (özgür, bağımsız, devrimci, devletçi, laik, demokrat, okullar, hastaneler, parklar vs.) ayrımı üzerinden yapılan, ciddi bir Oryantalizm eleştirisidir (Tör, 1934). Tör, “Batılı Entelektüelden Ne Bekliyoruz?” başlığı altında (Tör, 1936) ise Batılı düşünürlerin çoğu zaman kendi medeniyet sınırları dışında kalan yerleri anlayışta yetersiz kaldığını, Şark memleketleri içinde dahi ayırım yaptıklarını, örneğin Japonya’ya ve Çin’e yönelik yaklaşımlarının yanlış şekilde farklılaştığını, Türkiye’yi ele alırken bu ülkenin geri kalmış ve virane olmuş Osmanlı’nın mirasçısı olmasıyla kendi özel şartlarına göre değerlendirmek, 1923 sonrasını hakkaniyetle ele almak zorunda olduklarını yazmaktadır.

Üçüncü sayının editoryal yazısında Burhan Belge, “Ne Olursa Olsun... Olduğunuz Gibi Kalınız!” başlığını atarak kahve konusu ile Oryantalizm eleştirisi yapar (B. A. Belge, 1934). Kahve öğretmek için manüel el değirmeni alıp Türk kahvesi şeklindeki klasik demleme yöntemi arzusundaki iki Batılı eleştiri konusudur. Belge, bir dönemin kartpostallarında yer alan, ‘Şark’ dekorlu iç mekanda mangal önünde eğilerek divanda uzanmış kocasına kahve hazırlayan entarili kadın şeklindeki konvansiyonel bir Oryantalist görsel klişeyi hatırlatarak itirazını yapar. Dikkat çekici olan, bu konuda somut örnekler sıralayarak detaylı argümantasyona girmek ihtiyacı hissetmesidir: Artık Ankara’da günde yüzlerce kilo kahveyi öğütebilecek elektrikli değirmen barındıran bir tesis ve demleme için gazlı ocaklar vardır; kadının Oryantalist tasvirlerdeki konumuna sebep olan sosyal yapı geride kalmıştır; Batı’da artizanal yöntem terk edilip modern metotlara geçilmişken Şark’ta eskinin aranması kabul edilemez bir yaklaşımdır. Belge, başka bir yazısında kendi ülkelerinde geleneksel olanı terk etmiş olan Batılıların, nostalji için Şark’ı, özellikle Osmanlı İmparatorluğu’nu malzeme yaptıklarını söylerken Oryantalist klişelerden Eyüp semti ve Pierre Loti’yi anmayı ihmal etmez. Yeni Türkiye’nin kadına verdiği rolü anlamayan Batılıları da ‘küçük burjuva’ olarak niteler (B. A. Belge, 1935). Belge’ye göre Avrupalılar, şapka-kıyafet devrimini değerlendirirken ya alışmış oldukları, hoş buldukları şark öğelerinin gitmesine hayıflanmakta ya da kılık kıyafet değişimiyle gerçek bir reformun olmayacağı düşüncesindedirler (B. A. Belge, 1937b).

Ercüment Ekrem Talu, Matbuat Umum Müdürlüğü’nün yabancı bir gazetecinin ülkesine Türkiye ve reformlar hakkında yanlış bilgiler yollaması sebebiyle izninin iptal edilmesine hasrettiği bir sayfalık giriş yazısında Oryantalizm eleştirisinin önemli motiflerini sıralar (Talu, 1935). Şehir olarak devrimin gerçek merkezi Ankara’ya değil İstanbul’a yerleşme, burada da tarihi İstanbul’da değil Beyoğlu’nda ikamet etme, Türk diline ve adetlerine vakıf olmayıp Türk olmayan bir sosyal çevre tercih etme, çoğunlukla ‘Türk olmayan bir ulus/ırk’tan⁷ bir yardımcı-rehber seçme, yeni nesilden gerçek bir Türkün açık nazarları yerine eski rejimin son kalıntılarından birkaç ‘Tatlı Su Avrupalısı’nın tahrif edici bakışlarıyla değerlendirme, Pierre Loti ve Claude Farrère zihniyetini benimseme, ilga edilmiş kapitülasyonlar dönemini ve çürümüş eski Osmanlı’yı nostaljileştirme, olayları Tokatlıyan Oteli’nin camlarından takip etme, bakıp görememe ifadeleri ile yabancı gazeteciler meselesi vesile kılınarak 1935 yılı itibarıyla eski rejim-yeni rejim hassasiyetlerinin hala ne mertebede yüksek olduğu gözler önüne serilir.

Buraya kadar çeşitli örneklerle açıklanmaya çalışılan, dergiye hakim Oryantalizm eleştirisine eşlik eden Batıcılık da temas etmeye değerdir. Falih Rıfkı Atay’ın dil reformunun prensiplerinin birisinin, Türk zihniyetini ve kültürünü Şark ve İslam medeniyetine bağlayan zincirlerden

⁷ Fransızca ‘race’ kelimesi burada ‘ırk’tan ziyade ‘ulus’ anlamında kullanılmış olmalıdır.

kurtararak kati surette mensubu olduğu Batı kültürüne en kısa sürede dahil etmek olduğuna yönelik (Atay, 1935) görüşünün de gösterdiği gibi nihai hedef Batılılaşmadır. Bu dönemde Batı dışı/çoklu modernlikler gibi kavramları içeren yaklaşımlar olmadığı için modernleşme, Batılılaşma (ve büyük ölçüde hala Avrupalılaşma) ile bir telakki edilmekte, Batı'ya/Oryantalizme maruz kalışa rağmen Batılılaşma hedefine sebep olur görünmektedir.

3.Milli Tarih

Dergide işlenen milli tarih görüşünün dikkat celbeden temalarından birisi, Anadoluçuluktur. Aşağıda gösterilmeye çalışılacağı üzere milli tarih anlatısında ilk yurt Orta Asya, Mezopotamya gibi diğer bölgeler de vatan addedilmektedir; ancak son tutunma yeri olan Anadolu merkezdedir. Cumhuriyetin kalkınma hamlelerinin hülasa edildiği bir sayfalık yazıda 'Anadolu' kelimesi sekiz kez tekrarlanır (1934). Anadolu her türlü düşmana karşı sarsılmaz mukavemeti olan tamamen birleşmiş blok olarak tasvir edilir (Atay, 1936a). Türkiye'den arkeolojik mirasın götürülmesi 'Eski Türkiye'nin niteliklerinden ihmalkarlık ve cehalet'in sonucu olarak görülür. Mısır bir tarafa, tüm eski medeniyetlerin beşđi Anadolu'dur ve toprak altındaki zenginlikleri Türk üniversitelerinden yetişen Türk arkeologların keşif ve etüt etmeleri beklentisi vardır (Halil Eldem, 1935). Kemalizm Anadolu'ya has, gücünü Anadolu'nun merkezinden, tarihi ve coğrafı imkanlarından, şartlarından alan bir harekettir (B. A. Belge, 1937a).

Eski rejim/yeni rejim ayrımı, milli tarih anlayışının en büyük dönüm noktası durumundadır. Eski rejimin oldukça ağır ifadelerle reddi esas olmakla beraber, yer yer hassas kıstaslar kullanılarak nötr veya olumlu formlarda yer bulması hakim olan milliyetçilik anlayışını aşıkarmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu yarı teokratik bir Şark devleti, Türkiye Cumhuriyeti laik Batılı bir devlettir (Atay, 1938). Remzi Ođuz Arık'ın "Yeni Türkiye ve Arkeolojik Kazılar" başlıklı, Cumhuriyet Türkiye'sindeki çalışmalara odaklandığı yazısında modern arkeolojinin başlangıcı olarak açık bir şekilde imparatorluk dönemini belirttişi, (Arık, 1934) modernleşme mazisinin devrimler öncesine uzatılışına bir misaldir. Arık, çalışmalarda Batılılar önder konumunda olsa da Türklerin bu disiplinde başlangıçtan itibaren aktif rol aldıklarının ve ciddi yol kat ettiklerinin üzerinde durmaktadır. Kamu sağlığı ve sosyal yardım meseleleri konulu bir yazıda ise modern tıp ve ilişkili uygulama ve politikalarda Mayıs 1920 başlangıç kabul edilirken II. Meşrutiyet dönemine de olumlu bir gönderme yapılmıştır ("Les Questions d'Assistance Sociale et de Santé Publique dans La Turquie K maliste", 1934). "Yeni Demiryollarımız" yazısında cumhuriyet öncesi döneme hiç referans yoktur ("Nos Nouvelles Voies Ferr s", 1934). "Türkiye'nin Sanayileşmesi Meselesi"nde endüstrileşme alanında 1923 öncesine hiç pay verilmez ("La Question de l'Industrilisation de la Turquie", 1935). Hayvan yetiştiriciliği konusu ele alınırken Türklerin Orta Asya'da hayvan evcilleştirmede ilk oldukları ve bir asır evveline kadar dünyanın en iyi hayvanlarına sahip oldukları söylenmekle Osmanlı geçmişi zımnen olumlanır (Batu, 1935). Türkiye'nin incir üretimi hususunda elde ilgili istatistik olmayışı, Osmanlı İmparatorluğu'nun cumhuriyet nesline kıymetli, düzenli bir miras bırakmayışıyla; bitkisel hastalıkların verdiği zararlar sonucu dünya piyasasında Türk incirinin değerinin azalışı ise imparatorluk yöneticilerinin ihmaliyle izah edilir (İyriboz, 1935). II. Abdülhamit saltanatı dil devrimi (Atay, 1935), beden eğitimi-spor ("Education Physique en Turquie", 1935) bağlamlarında 'despotik' olarak nitelenir, II. Meşrutiyet ile birlikte kısmi bir iyileşmeden bahsedilir. Beden eğitimi-spor konusunda bir tekkeye, Okmeydanı Okçular Tekkesi'ne pozitif bir şekilde yer verilışı ("Education Physique en Turquie", 1935) eski rejime ait mistisizme yaklaşımda bir istisnadır. Osmanlı'nın son dönemi, çoğu yerde asayişin olmadığı, ahalinin eşkıyaya, çeteye hayranlık beslediği, yerel beylerin hakim olduğu bir ortam olarak anlatılır (Atay, 1936a). Cumhuriyet virane olmuş, sistematik olarak fakirleştirilmiş bir imparatorluk, çökkün bir halk ve tükenmiş kaynaklar devralmıştır (B. A. Belge, 1936). Eski rejime dair köhnemiş Osmanlı İmparatorluğu, çürümüş saltanat, cahil softalar, Abdülhamid'in bağnazca baskısı gibi ifadeler Robert Kolej Müdürü Walter L. Wright'in kaleminden çıkar (Wright, 1936). Şeker endüstrisinin gelişiminde ilk girişimin imparatorluk döneminde gündeme geldiği ama

kapitülasyonlardan kaynaklı ithalat yüzünden bunun gerçekleşmediği ifade olunur (“Dix Ans d’Industrie Sucrière”, 1937). 1923’te devralınan 4085 km’lik demiryolları devlete ait değildir; Ocak 1938’de ise işler haldeki 6902 km’nin 6469 km’si devletindir (Ireland, 1938). Atatürk reformlarının özünde laikliğin olduğu bahsinde reform hareketlerinin de reform karşıtlığının da mazisi 1735’e kadar götürülürken laiklik öncesinde devletin, üniversitenin, sosyal hayatın tüm yönlerinin dinin sultasında, tahakkümünde, dogma ve taassubun altında olduğu bir eski rejim tablosu çizilir (Atay, 1936b).

“Türk Kadını” başlıklı yazısında Falih Rıfkı Atay, Eski Türkiye’de kadının statüsünün olumsuzluğunu misallerle anlatışının ardından Tanzimat’ın ikili yapısına (medrese-mektep vs.) vurgu yaparak Osmanlı modernleşme tarihinin bir portresini ortaya koyar (Atay, 1934b). Bu ikilikte ‘Avrupalılaştırmış’ kesim bir yerde ‘Levantenleşmiş’ olmakla ‘çok az millidir’. ‘Eski medeniyet taraftarları’ ise ‘geniş halk kitlelerinin cehaletini istismar’ ederek ‘Saray, Hilafet ve diğer gerici güçler’e dayanarak kamusal hayatı sürekli domine etmiştir. Batılılaşma cereyanı devamlı teyakkuz halinde, savunma pozisyonunda, özel hayatlarda ve zihinlerde devam etmiştir. Netice olarak edebiyat sahasının tamamen Avrupalılaştığı, Batılılaşmış kesimlerde çok eşliliğin pratikte bittiği vs. bir toplum ortaya çıkmıştır. II. Meşrutiyet’in ilanından sonra bir tarafta yabancılar ve kapitülasyonlarla korunan gayri-müslim azınlıkların diğer tarafta Arap nüfusun var olması gibi sebeplerin zorlaması ile yeni yönetim Osmanlılık/Osmanlı Milleti fikrini savunmak durumunda kalmıştır. Rum, Çerkes, Ermeni, Arap, Türk gibi tüm unsurlar ‘Osmanlı Milleti’nden addolunsa da gerçekte yalnızca Türkler bu isimle anılırken, diğer unsurlar kendi milletlerinin isimleri ile anılmakta idi. Falih Rıfkı’ya göre 1908-14 yıllarının belirleyici olayı İttihat ve Terakki’nin gayri-resmi himayesinde Türkçülüğün doğuşu olmuş ve bu fikriyata göre Tanzimat ikiliğini ortadan kaldırmak adına uygulamalar yapılmıştır. Kemalizmin en başta sayılabilecek özelliği, Batılılaşma hareketinin kati bir zafer elde etmesidir; bu zafer, Osmanlıcılığın ve Şark medeniyetinin kurumlarının aynı anda tasfiye edilmesiyle sağlanmıştır. Öte yandan bu Batılılaşma hareketi nihayet uzun zaman mağdur olduğu Levantencilik ve beynelmilecilikten azade olup tam bir milliyetçilikle ikame edilmiştir. Levantenleşmiş/Levantenci Osmanlıcılık ve ulema, Kemalizmin birinci düşmanlarıdır. Yazının esas konusu olan Türk kadınlarının Milli Mücadele’ye ve yeni rejimde hayata katkılarında, katılmalarında bahisle milletin aslı parçası olmaları da söylenir ki milliyetçilik anlayışındaki toplumsal cinsiyet tavrı açısından bu, ölçülü bir yer verişi olarak değerlendirilebilir.

Konu kültürel miras, -elbette turizme katkısı da göz önünde tutularak- olduğunda ülke sınırları içerisindeki tüm mazi bir ölçüde benimsenmekte, anlatımlarda yer bulmaktadır. Özellikle sanat konusunda Selçuklu ve Osmanlı geçmişi sahiplenilmekte, içerikte dikkate değer bir oranda yer bulmaktadır (Oygar, 1935). Türk ve İslam Sanatları Müzesi’nin tanıtımı vesilesiyle ‘Türk ve Müslüman’ çatısı altında da bu mirasın teşhir edildiği, gururla benimsendiği görülmektedir (“Le Musée des Arts Turcs et Musulmans”, 1936). Topkapı Sarayı, Türk sanatının asırlara yayılmış şaheserlerinin sergilendiği bir müze olarak tanıtılır (Oğan, 1937). 18. yüzyıl Osmanlı sanatı, Türk sanatında rönesans niteliğindedir (Mamboury, 1937). İstanbul Arkeoloji Müzesi’nin binası ve koleksiyonu vesilesiyle Osmanlı-Selçuklu mirası sitayişle anılır (Halil Eldem, 1935). Medeniyetimizin bir yüzü olarak Türk kabir anıtlarına ayrılan makalede başta türbeler olmak üzere mezarların vatan toprağı üzerindeki Türk varlığının vesikaları oluşları serdedilir. İslam’daki çok lüks mezarlara yönelik yasağın hilafına Türkler sanat eseri statüsünde mezar ve türbeler yapmışlardır. Mimarideki Batılılaşmaya paralel mezarlarda da benzer bir değişimin gerçekleşmesine rağmen Türk stilinin esas prensiplerinin terk edilmediği; ancak 19. yüzyılda kırmızı boyalı feslerle simgeleşebilecek bozulmanın olduğu, asaletin kaybedildiği görüşüne yer verilir. Fikret Adil, modern Türk resim sanatının tarihsel kökenleri konusunda esas kanaati Türk Tarih Kurumu’ndan beklerken kendisi mühim bir safha olarak 1791-1883 arasına işaret etmekle moderniteye ait bu gelişimi eski rejimde bir yerde görür (Adil, 1937). General Kazım Dirik halı,

kilim, kumaşlar başta olmak üzere el işlerinin görsel hususiyetleri söz konusu olduğunda, Türklerin etkisinde kaldığı kuvvetli dini tesirlere rağmen Budist, Nasturi, Müslüman, Ortodoks, Musevi olsa da ırkına derinlemesine nakşolunmuş olan zevkten, beğeniden ayrı düşmediğini yazar (Dirik, 1936).

Dergide Eylül 1937’de gerçekleştirilen II. Türk Tarih Kongresi’ne özel bir sayı ayrılmıştır. Hazırlık merhalesine, sunumlara, gezi gibi faaliyetlere, kongre kapsamında açılan kapsamlı sergiye geniş yer verilmiştir. Tüm bu içerikte Türk Tarih Tezi’nin önermelerine uygun bir şekilde kronolojik ve coğrafi kapsam azami derecede geniştir. Türk Tarih Kurumu’nun özeti sunulan faaliyetleri içinde Piri Reis ve İbn Sina’ya verilen yer, Türkçeye çevrilen eserler arasında Hitit hiyerogliflerinden Sultan Baybars’a, Etrüsklerden Yakutlara uzanan konu başlıkları bu tutum hakkında fikri verir (Göker, 1937). Afet İnan, Türk Tarih Kurumu’nun arkeolojik faaliyetlerini sunarken milli tarihi insan kültürünün umumi tarihine bağlayan derin ve vasi ilişkilerden söz eder. İnan’a göre Türk ırkı beyaz ve brakisefal ırktır; vatanın şu anki sakinleri en eski kültürün inşa edicileri olan ataları ile aynı özelliklere sahiptir. Bu ırkın geçtiği yerler aydınlanıp dünyanın medeniyet ile tanışan kısımları olmuştur. Orta Asya bu kültürün beşiğidir. Ön Asya’nın Akdeniz havzası bu medeniyete ocak olmuştur. Eski Amerika kültürü, Avrupa kültürü güç ve hayatiyetlerini bu ırktan almıştır. Proto-Hitit, Hitit, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemleri ayrıca anılır. Bu vatanın üstündeki Türklerin buraların tartışmasız efendisi olduğu vurgulanır (İnan, 1937). İmparatorluk ve cumhuriyet dönemlerinde önemli bürokratik pozisyonlarda bulunmuş, Türk Tarih Kurumu üyesi İhsan Sungu kongre için açılan sergiyi tanıtırken tarihöncesinden başlayarak insan kültürünün umumi gelişiminde Türk ırkının oynadığı büyük rolden, insanlığa her dönemde rehber oluşundan bahseder. Bu iddiaya uygun olacak şekilde Orta Asya ilk yurt olacak şekilde sergide yer verilmiş onlarca bölgeye gönderme yapar. 15-17. yüzyıllar Osmanlı’nın parlak yılları, 18. ve 19. asırlar çürüme dönemi olarak anlatımda yer bulur (Sungu, 1937). Nitekim sergide de serginin dergiye yansıyışında da Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemine yer verilmemiştir (Özcanlı, 2022, s. 42).

II. Türk Tarih Kongresi özel sayısında ön plana çıkan Hititler, Sümerler ve Orta Asya mazisi ile temalar bu çalışmamızda ele alınan diğer sayılarda da mevcuttur. Seda Hakkı Eldem, eski Ankara evlerini değerlendirilmesinde inşa modelinin doğrudan Orta Asya’dan gelmiş izlenimi verdiği ve kökenlerini hatırlamayı bilen Ankara’ya, Yeni Türkiye’ye emsal olduğu görüşündedir (Eldem, 1935). Bağcılık ve şarap üretimi sahasında üzüm bitkisinin Türklerin ana yurdu Asya’da neşet edip diğer bölgelere yayıldığı, Türklerin dünyanın en eski bağcıları ve şarap üreticileri olduğu, despotik Osmanlı rejiminin uygulamaları nedeniyle şarap ticareti ve ilgili işleri Hristiyan unsurlara terk etmek zorunda kaldıkları iddia edilir (“Vins et Vignobles de Turquie”, 1935). Halil Eldem, ‘Avrupalı alimler tarafından Hititler olarak isimlendirilen Türk ırkından Etiler’e ait eserlerin İstanbul arkeoloji müzesinde sistematik olarak toplanmasıyla dünyanın en geniş ve önemli Hitit koleksiyonunun burada oluştuğunu belirtir. ‘Bu devirlerin bir diğer Türk topluluğu Sümerler’den bahseder. Müzenin binası ve koleksiyonu vesilesiyle Osmanlı-Selçuklu mirasını sitayişle anar (Halil Eldem, 1935). Fransız Arkeolog Pierre Devambez bir konferans metninde ‘soylarından gelmekten gurur duyduğunuz Anadolu’nun eski ırkları/halkları Sümerler ve Hititler’ ifadesini kullanır, ayrıca Latin ve Yunan medeniyetlerinin oluşmasında Batı Asya kültürünün rolünün göz önünde tutulmasının zaruri olduğu kanaatini söyler (Devambez, 1936). Alacahöyük’teki bulgular neticesinde hususiyetleri belirginleşen bir ‘weltanschauung’ (dünya görüşü) vardır. Kökeni Orta Asya kabul edilen bu ana/ilk kültür, İskandinavya’dan Çin’e izler bırakmış, insan kültürünün umumi gelişiminde önemli bir safha olmuştur. Bu dünya görüşünün Türk kavimlerinde olduğu mevsuktur (Koşay, 1936). Hitit, Sümer, Bizans, Selçuklu, Osmanlı devirlerinin tümü parlak, mühim, etüt edilmeye değerdir. Laiktir, din ve mezheplerden ayrılıklarından kaynaklı olumsuzlukları geride bırakmayı esas tutar, barış yanlısıdır, bu toleransı ile beynelmilelci; ancak nevezuhur beynelmilelciliklere uzaktır (B. A. Belge, 1937a).

Dergide işlenen milli tarihe dair son büyük gelişme, İsmet İnonu'nun Atatürk'ün halefi oluşudur. Cumhurbaşkanlığı makamı için kamil bir zat olduğu vurgulanan İnonu, tüm insanlığın hizmetinde büyük devlet adamı ve Avrupalı olarak nitelenir. Uluslararası arenada ülkelerin birbirlerinden talepleri olduğu bir zamanda devlet reisi olduğu Türkiye'nin kimseyle hiçbir meselesi olmadığı, irredendist olmayan tutumu hatırlatılır (B. A. Belge, 1938).

4.Sonuc

Benimsedikleri fikri cereyanlar açısından farklı kesimlerden isimler *La Turquie K maliste*'e yazar olarak katkıda bulunmuştur. Bu yazarlardan birisi Sultan II. Abdülhamid'e yakın çevreden şazeliyye tarikatından şeyh Zafir'in oğlu Kazım Zafir'dir. Kazım Bey kurucu müdürü olduğu, cumhuriyet tarihinin kısa süreli ve pedagojik açıdan avangart eğitim kurumlarından, sokak çocuklarına yönelik Galata ocukları Kurtarma Yurdu'nu takdim ettiği yazısında, uygulanan ıslah ve eğitim sisteminde "Milletin bir mensubu" olma his ve düşüncesinin çocuklara aşılanmasının üzerinde durur (Zafir, 1934). Özel ihtiyaçları olan çocuklara yönelik bir eğitim faaliyetinde görüldüğü üzere ulus devletin inşası, hayatın her veçhesine şamil olup bu yoldaki en küçük çabanın yabancı dilde yayınlanan propaganda dergisinde dahi yer alışı, dönemin yönetici elitinin milliyetçiliğe verdiği önemin emarelerindedir. Bu milliyetçiliğin temel ögeleri arasında dergiye ismini veren Kemalizmden sonra laiklik-sekülerlik, ekonomik gelişme ve bağımsızlık, Batılı anlamda kadının konumlanması, Anadoluculuk, beden sağlığı-gelişimi, irredendist olmama-barış yanlılığı, ulus devlet tasavvurunun gerektirdiği maksimum derecede kültürel homojenlik⁸ sıralanabilir.

Koleksiyonun yaklaşık dörtte birini oluşturan fotoğrafların takribi yarısının maziyi temsil edişinin de başlı başına gösterdiği üzere, hem 1930'lu yıllarda devam eden milli kimlik inşası hem de turizm amaçlı ülke tanıtımı icabı bu propaganda yayınında 'eski rejim' dönemi dahil tarihe müracaata ağırlık verilmiştir. Milli tarih idrakinde eski rejim-yeni rejim (imparatorluk-cumhuriyet) ayrımı merkezidir fakat eski rejimden kastedilen, Türklüğü ihmal etme ve geri kalmış bırakmakla özdeşleştirilen Osmanlı devrinin somut kültürel mirasının turistik önemi, bu devre ölçülü ve seçici bir surette de olsa yer amaya mecbur bırakmış durumdadır. I. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Osmanlı açısından savaşın akıbetinin belli olduğu bir safhada şartların doğurduğu Anadoluculuk, dergide hakimdir. Milliyetçiliğin ana unsurlarından vatana özel bir ehemmiyet atfedişle Türk Tarih Tezi'nin Türklerin Anadolu'daki varlığı en eski devirlere götüren milli tarih anlatısının örtüştüğü bir düşün inşa edilmiştir.

Batı'ya yaklaşımda ölçülü, çok dikkatli bir Oryantalizm eleştirisini yapılmıştır. Namık Kemal'in 1872 yılında *İbret* gazetesinde çıkan "Avrupa şark'ı Bilmez" başlıklı yazısı, bu eleştirel çabanın Osmanlı-Türk dünyasındaki kronolojik başlangıç noktasıdır; dönemin bazı Osmanlı düşünürleri 'Avrupalı yazarların gerçeğe aykırı anlatımlarını, saptırmalarını ve hatalarını hedef alan hararetili bir söylem' geliştirmiş, onların çizdiği imajları 'düzeltmeye' çalışmışlardır (elik, 2020, s. 13). Dergideki Oryantalizm tenkidi, hassasiyetle yapılarak Batı karşıtlığına g t r lmemiştir. Bu tenkit, 'icra edilen bir söylem olarak hem Batı olarak özdeşleştirilen ve somutlaştırılan şeye duyulan arzuyu hem de onun aşağılanması' olarak görülebilecek (Ahiska, 2010, s. 41) Oksidantalizme de vardırılmamıştır. Nihai değerlendirmede Osmanlı-Türk modernleşmesinde "Batıya rağmen Batılılaşma" olarak bilinen prensibin *La Turquie K maliste* 'te de esas tutulduğu, bu noktanın da milliyetçilik düşüncesinin özü olduğu değerlendirilebilir.

⁸ Falih Rıfka Atay'ın 1936 itibariyle gerçekleşen nüfus artışının devam etmesiyle birkaç yıl içinde "aynı dili konuşan, aynı sosyal ve kültürel bilinçte bir olmuş" 20 milyonluk bir Türkiye'nin ortaya çıkacağına yönelik satırları zikre değerdir (Atay, 1936a).

Kaynakça

- Adil, F. (1937, Nisan). Cinquante ans de peintures et sculpture Turques. *La Turquie Kémaliste*, 18, 5-14.
- Ahiska, M. (2010). *Occidentalism in Turkey: Questions of modernity and national identity in Turkish radio broadcasting*. London, New York: I.B.Tauris.
- Akçura, G. (2012). La Turquie Kémaliste'in Öyküsü. N. Uysal ve S. Tüzün (Ed.), *Bugünün bilgileriyle Kemal'in Türkiye'si: La Turquie Kamâlisme* içinde (ss. 10-13). İstanbul: Boyut.
- Arik, R. O. (1934, Ağustos). La Turquie nouvelles et les fouilles archéologique. *La Turquie Kémaliste*, 2, 21-26.
- Atay, F. R. (1934a, Haziran). Il Faut Venir à Ankara. *La Turquie Kémaliste*, 1, 10-15.
- Atay, F. R. (1934b, Aralık). La Femme Turque. *La Turquie Kémaliste*, 4, 1-3.
- Atay, F. R. (1935, Haziran). Notre Réforme Linguistique. *La Turquie Kémaliste*, 7, 1-5.
- Atay, F. R. (1936a, Nisan). À Ceux Qu'il Veut Savoir. *La Turquie Kémaliste*, 12, 1.
- Atay, F. R. (1936b, Aralık). La Base de la Réforme. *La Turquie Kémaliste*, 16, 1.
- Atay, F. R. (1938, Ekim). Quinzième anniversaire de la République Turque. *La Turquie Kémaliste*, 27, 1.
- Aykaç, Ç. E. (2003). *Kemalist Utopia: A Study of the propaganda magazine La Turquie Kemaliste (1934-1948)* [Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Batu, S. (1935, Nisan). L'élevage en Turquie Républicaine. *La Turquie Kémaliste*, 6, 10-14.
- Belge, B. A. (1934, Ekim). Qu'Importe.. Restez Tels Que Vous Etês! *La Turquie Kémaliste*, 3, 1.
- Belge, B. A. (1935, Nisan). Il disent que... *La Turquie Kémaliste*, 6, 1.
- Belge, B. A. (1936, Haziran). Nous Sommes Pour la Paix. *La Turquie Kémaliste*, 13, 1.
- Belge, B. A. (1937a, Ağustos). La Mission du Kamalisme. *La Turquie Kémaliste*, 20, 1.
- Belge, B. A. (1937b, Şubat). Une Nouvelle Réponse à une Ancienne Question. *La Turquie Kémaliste*, 17, 1.
- Belge, B. A. (1938, Aralık). D'Atatürk à İnönü. *La Turquie Kémaliste*, 28, 1.
- Belge, M. (2012). Türkiye'yi değil ama, "Nereye varılmak istendiğini" Göstermek üzere... N. Uysal ve S. Tüzün (Ed.), *Bugünün Bilgileriyle Kemal'in Türkiye'si: La Turquie Kamâlisme* içinde (ss. 34-39). İstanbul: Boyut.
- Çelik, Z. (2020). *Avrupa Şark'ı bilmez: Eleştirel bir söylem, 1872-1932*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Devambez, P. (1936, Ağustos). Visites au Musée Greco-Romain d'Istanbul. *La Turquie Kémaliste*, 14, 2-10.
- Dirik, K. (1936, Aralık). Tapis d'Orient et Tisserands Turcs. *La Turquie Kémaliste*, 16, 19-22.
- Dix Ans d'Industrie Sucrière. (1937, Nisan). *La Turquie Kémaliste*, 18, 15-20.
- Education Physique en Turquie. (1935, Haziran). *La Turquie Kémaliste*, 7, 6-9.
- Eldem, S. H. (1935, Haziran). Anciennes Maisons d'Ankara. *La Turquie Kémaliste*, 7, 10-12.

- Fotoğraflarla Türkiye / La Turquie en image / Turkey in pictures / Die Türkei im Bild.* (1936). Ankara-Münih: Matbuat Umum Müdürlüğü.
- Göker, M. (1937, Aralık). Rapport du Secrétaire Générale. *La Turquie Kémaliste*, 21-22, 10-12.
- Halil Eldem. (1935, Şubat). Le Rang et L'importance de nos Musées des Antiques Parmi Les Musées Européens. *La Turquie Kémaliste*, 5, 2-9.
- Herriot, E. (1934, Haziran). De la Vieille à la Nouvelle Turquie. *La Turquie Kémaliste*, 1, 16-28.
- Ireland, P. W. (1938, Ekim). New Turkey: A Country of Pioneers. *La Turquie Kémaliste*, 27, 10-16.
- İnan, A. (1937, Aralık). L'activité Archéologique de la Société d'Histoire Turque. *La Turquie Kémaliste*, 21-22, 6-9.
- İyriboz, N. (1935, Haziran). Nos Figues. *La Turquie Kémaliste*, 7, 13-15.
- Koşay, H. Z. (1936, Ekim). Alaca Hüyük. *La Turquie Kémaliste*, 15, 2-7.
- La Question de l'Industrilisation de la Turquie. (1935, Şubat). *La Turquie Kémaliste*, 5, 10-14.
- Le Musée des Arts Turcs et Musulmans. (1936, Ekim). *La Turquie Kémaliste*, 15, 9-14.
- Les Questions d'Assistance Sociale et de Santé Publique dans La Turquie Kémaliste. (1934, Ekim). *La Turquie Kémaliste*, 3, 2-7.
- Mamboury, E. (1937, Haziran). L'Art Turc du XVIIIème Siècle. *La Turquie Kémaliste*, 19, 2-11.
- Nos Nouvelles Voies Ferrés. (1934, Ekim). *La Turquie Kémaliste*, 3, 8-11.
- Oğan, A. (1937, Şubat). Le Palais de Topkapı. *La Turquie Kémaliste*, 17, 2-7.
- Oygar, İ. H. (1935, Nisan). L'art et L'industrie. *La Turquie Kémaliste*, 6, 16-22.
- Özcanlı, Ş. (2022). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı'nın Söyledikleri: La Turquie Kemaliste Dergisi'nin (1934-1948) Mimari Fotoğraflarının Görsel Teoriler ve Tarihsel Metinler Üzerinden Tarihyazımsal Okunması* [Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Reşit Galip. (1934, Haziran). Les recherches nouvelles autour de l'Histoire Turque. *La Turquie Kémaliste*, 1, 1-3.
- Sadri Etem. (1934, Ağustos). Le Nouveau Visage de L'Anatolie. *La Turquie Kémaliste*, 2, 9.
- Sungu, İ. (1937, Aralık). L'Exposition d'Histoire. *La Turquie Kémaliste*, 21-22, 13-20.
- Talu, E. E. (1935, Şubat). Oculos Habent, Sed... *La Turquie Kémaliste*, 5, 1.
- Tarihçe.* (t.y.). Erişim adresi: <https://www.ttk.gov.tr/genel/tarihce/>
- Tör, V. N. (1934, Ağustos). Sensation. *La Turquie Kémaliste*, 2, 1.
- Tör, V. N. (1936, Şubat). Qu'attendons-nous de l'intellectuel Occidentale? *La Turquie Kémaliste*, 11, 1.
- Türkan-Okumuş, B. (2017). *Türkiye'de modernleşme ve propaganda: Yeni Cumhuriyet'i tanıtmak, La Turquie Kemaliste Dergisi (1934-1948)* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Uyar, H. (2012). Edouard Herriot'nun Atatürk'le görüşmesi (1933) ve Türk devrimi hakkındaki görüşleri. *Bugünün Bilgileriyle Kemal'in Türkiye'si: La Turquie Kamâlisme* içinde (ss. 46-49). İstanbul: Boyut.

Uysal, N., ve Tüzün, S. (Ed.). (2012). *Bugünün bilgileriyle Kemal'in Türkiye'si: La Turquie Kam liste*. İstanbul: Boyut.

Vins et Vignobles de Turquie. (1935, Ağustos). *La Turquie Kémaliste*, 8, 9-13.

Wright, W. L. (1936, Ağustos). Romance and revolution. *La Turquie Kémaliste*, 14, 1.

Zafir, K. (1934, Aralık). La Maison de protection pour les enfants vagabonds. *La Turquie Kémaliste*, 4, 13-19.